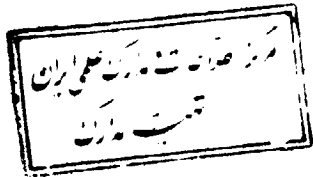




۲۵۸۲۳



«بررسی شبهات فقهیه در نماز»

۱۳۷۸ / ۴ / ۱۱

نگارنده:

محمد امامی

ارائه شده جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشکده الهیات «شمید مطهری»

دانشگاه فردوسی مشهد

استاد راهنما:

استاد محترم حجة الاسلام جناب آقای عبدالکریم عبداللهی نژاد

استاد مشاور:

استاد محترم جناب آقای دکتر سید مهدی صانعی

۱/۱۳۷۸

سال تحصیلی ۷۷-۷۸

۲۵۸۲۳

این پایان نامه که توسط

محمد امامی

تهیه و به هیئت داوران ارائه گردیده است مورد تأیید شورای تحصیلات تکمیلی

گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد می باشد.

تاریخ دفاع:

اعضاء هیئت داوران

-۱

-۲

-۳

-۴



با سپاس و قدردانی از استاد محترم راهنما
حجة الاسلام جناب آقای عبدالهی و نیز با تشکر
از استاد مشاور محترم جناب آقای دکتر صانعی،
که در طول نگارش پایان نامه از راهنماییهای آن
بزرگواران بهره‌مند گردیده‌ام و نیز با تشکر از
دیگر اساتید محترم گروه فقه و تمامی افرادی که
در نگارش این جستار به من یاری نمودند.
و با امید به زنده ماندن یاد کسانی که در راه
علم گام نهاده‌اند و از آثار آنها استفاده نموده‌ام،
این پایان‌نامه به افرادی که برای کسب معرفت
تلاش خواهند نمود تقدیم می‌گردد.

مقدمه

- موضوع مورد بحث در این جستار ۱
- منابع مورد نظر: ۳
- ۱- قرآن کریم ۳
- ۲- سنت رسول اکرم ﷺ ۳
- ۳- سیره و گفتار اهل البيت علیهم السلام ۳
- ادله لزوم متابعت اهل البيت علیهم السلام ۴
- حدیث ثقلین ۴
- نقد سند ودالات این حدیث ۶
- حدیث سفینه ۷
- ۴- بررسی سیره صحابه ۸
- ۵- بررسی متابعت از سیره خلفا ۹
- سندروایت «سنت خلفای راشدین» ۱۰
- دلالت حدیث «سنت خلفای راشدین» ۱۲
- خلفای راشدین و دوازده گانه ۱۴
- خلفای دوازده گانه در منابع اهل سنت ۱۵
- خلفای دوازده گانه در منابع مکتب اهل البيت علیهم السلام ۱۵
- خلفای دوازده گانه در تورات (Bible) ۱۶

پیشگفتار:

- موارد اتفاقی نماز در فرقه مذاهب ۱۸

گفتار اول: «تکبيرة الاحرام»

- ۲۳ معنای تکبيرة الاحرام
- ۲۴ حکم تکبيرة الاحرام وآراء مذاهب
- ۲۵ فرق بين رکن بودن تکبیر و شرط بودن آن
- ۲۶ ادله رکن بودن تکبيرة الاحرام
- ۲۶ ۱- عمل پیامبر اکرم ﷺ
- ۲۷ ۲- احادیث پیامبر اکرم ﷺ
- ۲۸ ۳- احادیث اهل البيت علیهم السلام
- ۲۹ صیغه تکبيرة الاحرام و ذکر اقوال
- ۳۰ ادله لزوم صیغه «الله اکبر»
- ۳۱ دلیل جواز ذکرهای دیگر به جای «الله اکبر»
- ۳۲ بلند کردن دستها تا مقابل گوشها هنگام گفتن «الله اکبر»
- ۳۳ ادله استحباب بلند کردن دستها

گفتار دوم: (تکثف در حال قیام)

- ۳۴ مفهوم تکثف و حکم آن
- ۳۷ ادله سنت بودن تکثف و نقد آنها
- ۳۸ ادله وجوب ارسال دستها در حال قیام و نقد آن
- ۴۰ ادله کراهت تکثف

گفتار سوم: (استعاذه)

- ۴۲ اقوال فقها در مورد حکم استعاذه
- ۴۳ ادله استحباب استعاذه

گفتار چهارم: (قرائت فاتحه)

- ۴۵ اقوال فقها در مورد فاتحه
- ۴۷ ادله عدم وجوب فاتحه و نقد آن
- ۴۷ ۱- آیات قرآن
- ۴۸ ۲- سنت نبوی
- ۵۰ ۳- قیاس فاتحه به سوره‌های دیگر قرآن
- ۵۱ ادله وجوب فاتحه

گفتار پنجم (وجوب بسمله)

- ۵۲ محل بحث در این گفتار
- ۵۳ دیدگاه‌های مذاهب در مورد «بسمله»
- ۵۵ ادله عدم وجوب «بسمله»
- ۵۵ ۱- آیه نبودن «بسمله» و نقد آن
- ۵۶ ۲- احادیث منقول از پیامبر ﷺ
- ۵۶ الف) روایت عایشه و نقد آن
- ۵۷ ب) روایت انس و نقد آن
- ۵۸ ج) روایت عبدالله بن مُعَمَّل و نقد آن
- ۵۹ ۳- روایات نقل شده از اهل البیت ﷺ

۶۰ ادله وجوب «بسمله»

۶۰ ۱- احادیث پیامبر ﷺ

۶۱ ۲- احادیث اهل البیت 

۶۲ ۳- آیه بودن «بسمله»

گفتار ششم: (قرائت جهر یا اخفات «بسمله»)

۶۶ ادله اخفات «بسمله» و بررسی آن

۶۹ ادله اجهار «بسمله»

۶۹ ۱- احادیث پیامبر ﷺ

۷۰ ۲- احادیث اهل البیت 

۷۱ ۳- آیه بودن «بسمله»

۷۱ ۴- سیره عملی صحابه

گفتار هفتم: (گفتن آمین بعد از فاتحه)

۷۳ دیدگاههای مذاهب

۷۵ ادله مبطل بودن «آمین» و نقد آن

۷۶ ادله کراهت «آمین»

۷۷ دلیل سنت بودن «آمین» و نقد آن

گفتار هشتم: (قرائت سوره بعد از حمد)

۸۱ حکم قرائت سوره در نماز نافله، در صورت عجله و در مورد ضرورت

۸۱ حکم قرائت سوره در نمازهای واجب یومیه در حالت عادی

۸۵ ادله وجوب یک سوره کامل

- ۱- اصل عملی؛ احتیاط ۸۵
- ۲- سنت پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ۸۵
- ۳- سنت اهل البیت (عَلَيْهِمُ السَّلَام) ۸۶
- ادله عدم وجوب سوره کامل ۸۸
- دیدگاه نگارنده ۹۱
- جمع بین روایات مختلف ۹۲
- دیدگاه نگارنده در مورد جمع روایات ۹۳
- قرائن نگارنده برای دیدگاه خود ۹۳

گفتار نهم: (جمع بین دو سوره در یک رکعت)

- اقوال مذاهب در حکم جمع ۹۶
- ادله عدم جواز جمع ۹۷
- ادله جواز جمع ۹۹
- راه حل تعارض اخبار ۱۰۱
- دیدگاه نگارنده و شواهد آن ۱۰۳

گفتار دهم: (قرائت سوره «سجده» در نماز)

- اقوال مذاهب ۱۰۶
- ادله حرمت سوره عزیمه و نقد آن ۱۰۹
- ۱- وقوع در احد المحدثین ۱۰۹
- ۲- سنت اهل البیت (عَلَيْهِمُ السَّلَام) ۱۱۱
- ادله جواز سوره عزیمه ۱۱۲
- نظر نگارنده ۱۱۴

گفتاریازدهم: (قرائت در رکعت سوم و چهارم)

- ۱۱۶ اقوال در مسئله
- ۱- تخیر بین حمد و تسبیحات اربعه ۱۱۶
- ۲- وجوب فاتحه در تمام رکعات نماز، دلیل و نقد آن ۱۱۶
- ۳- وجوب حمد در معظم نماز، دلیل و نقد آن ۱۱۷
- ۴- تخیر بین حمد، تسبیحات و سکوت ۱۱۸
- ۵- وجوب حمد در یک رکعت فقط ۱۱۸
- ادله تخیر بین حمد و تسبیحات ۱۱۸

گفتار دوازدهم: (قنوت)

- ۱۲۰ اقوال در مورد حکم قنوت
- ادله عدم استحباب قنوت و نقد آن ۱۲۱
- ادله استحباب قنوت ۱۲۳
- ادله وجوب قنوت و نقد آن ۱۲۵
- محل انجام قنوت ۱۲۶
- بلند کردن دستها در مقابل صورت هنگام قنوت ۱۲۷

گفتار سیزدهم: (رکوع)

- وجوب رکوع و ادله آن ۱۲۸
- تکبیر در حال انتقال از یک حالت به حالت دیگر و اقوال در این مورد ۱۲۹
- دلیل وجوب تکبیر قبل از رکوع ۱۳۰
- دلیل حرمت تکبیر ۱۳۰

- ۱۳۱ ادله استحباب تکبیر
- ۱۳۲ طمأنینه در رکوع و سجود
- ۱۳۳ دلیل وجوب طمأنینه
- ۱۳۴ ذکر رکوع و سجود
- ۱۳۴ اقوال در حکم ذکر رکوع و سجود
- ۱۳۵ ادله عدم وجوب ذکر و نقد آن
- ۱۳۶ ادله وجوب ذکر
- ۱۳۸ وجوب تسبیح یا کفایت مطلق ذکر
- ۱۳۹ ادله کفایت مطلق ذکر
- ۱۳۹ ادله وجوب تسبیح
- ۱۳۹ ۱- عمل پیامبر ﷺ
- ۱۴۰ ۲- روایات پیامبر اکرم ﷺ
- ۱۴۰ ۳- روایات ائمه علیهم السلام و انواع آن
- ۱۴۲ دیدگاه نگارنده در مورد ذکر
- ۱۴۲ قیام بعد از رکوع
- ۱۴۳ دلیل عدم وجوب این قیام
- ۱۴۳ ادله وجوب قیام
- ۱۴۴ کراهت قرائت در رکوع و سجود
- ۱۴۵ ذکر «سمع الله» بعد از رکوع
- ۱۴۶ دلیل استحباب «سمع الله»

گفتار چهاردهم: (سجود)

- ۱۴۹ جلوس بین دو سجده
- ۱۵۰ جلوس بعد از سجده دوم
- ۱۵۱ مواضع سجده
- ۱۵۱ حکم و ادله نهادن مواضع هفتگانه بر زمین
- ۱۵۳ قراردادن بینی بر زمین و ادله استحباب آن
- ۱۵۵ ادله وجوب وضع بینی بر زمین و نقد آن ادله
- ۱۵۷ تماس پیشانی با زمین یا خاک
- ۱۵۷ اقوال در این مسأله
- ۱۵۹ ادله عدم لزوم مباشرت
- ۱۶۱ ادله لزوم مباشرت
- ۱۶۱ ۱- متبادراز کلمه «ارض»
- ۱۶۳ ۲- سیره عملی پیامبر ﷺ
- ۱۶۴ ۳- شیوه و روش صحابه پیامبر ﷺ
- ۱۶۵ ۴- بی توجهی پیامبر ﷺ به شکایت مسلمانان از گرمای زمین هنگام سجده
- ۱۶۵ ۵- برخورد پیامبر ﷺ با مواردی که بین پیشانی و زمین مانعی بوده است
- ۱۶۵ ۶- راه حل مسلمانان برای حفظ پیشانی از شدت گرما
- ۱۶۶ ۷- روایات اهل البیت ﷺ
- ۱۶۶ ۸- تمسک به اصل عملی؛ احتیاط
- ۱۶۶ ۹- سجده بر حصیر

گفتار پانزدهم: (تشهد)

- ۱۶۹ اقوال در مورد حکم تشهد اول
- ۱۷۰ دلیل عدم وجوب آن
- ۱۷۱ ادله وجوب آن
- ۱۷۲ تشهد پایانی نماز
- ۱۷۳ ادله وجوب تشهد پایانی
- ۱۷۵ واجبات تشهد
- ۱۷۵ الف) جلوس
- ۱۷۶ ب) شهادتین
- ۱۷۸ ج) صلوات بر پیامبر ﷺ
- ۱۷۸ اقوال در مورد وجوب صلوات
- ۱۷۹ دلیل عدم وجوب صلوات
- ۱۸۰ ادله وجوب صلوات
- ۱۸۲ د) صلوات بر آل پیامبر ﷺ
- ۱۸۲ اقوال در مورد حکم آن
- ۱۸۳ ادله وجوب صلوات بر آل پیامبر ﷺ
- ۱۸۴ اهل بیت چه کسانی هستند
- ۱۸۴ الف) حدیث واثله بن سقع
- ۱۸۵ ب) حدیث ام السلمه
- ۱۸۶ ج) حدیث عایشه

۱۸۶ (د) احادیث دیگر

۱۸۷ (ه) قرائت آیه تطهیر در مقابل خانه علی علیه السلام

گفتار شانزدهم: (سلام پایان نماز)

۱۸۸ حکم سلام و اقوال مذاهب

۱۹۰ ادله وجوب سلام

۱۹۲ ادله عدم وجوب سلام

۱۹۴ دیدگاه نگارنده

۱۹۸ سلام‌های واجب

۱۹۹ اجزاء سلام

۲۰۰ تخییر بین دو سلام

۲۰۱ استحباب توجه به سوی راست و چپ هنگام سلام

گفتار هفدهم (تکبیر پایانی نماز)

۲۰۴ استحباب ذکر و تعقیب بعد از سلام

۲۰۵ ادله استحباب تکبیر

۲۰۷ منابع و مأخذ

۲۱۵ منابع لاتین

بسم الله الرحمن الرحيم

چکیده

«بررسی شبهات فقهیه در نماز»

این پایان نامه، با عنوان مزبور، به بررسی مسائل اختلافی نماز، در فقه مذاهب پنج گانه اسلامی اختصاص دارد.

منابع این جستار؛ یعنی قرآن کریم، سنت رسول اکرم ﷺ و نیز سنت اهل بیت اطهار علیهم السلام و حجیت هر یک از آنها در مقدمه بیان شده است. همچنین، حجیت سنت صحابه و نیز سنت خلفای راشدین مورد نقد و بررسی قرار گرفته است. در پیشگفتار به این نکته اشاره شده، که در بیشتر احکام نماز، بویژه مسائل کلی آن، اختلاف وجود ندارد بلکه در بسیاری از موارد، مذاهب مختلف اسلامی دیدگاه مشترک دارند.

متن اصلی شامل ارکان و واجبات نماز از قبیل تکبیرة الاحرام، لزوم سوره فاتحه، لزوم بسمله، لزوم سوره بعد از فاتحه و... تا پایان نماز است، که ابتدا دیدگاههای مذاهب اسلامی و اقوال مطرح شده و آنگاه ادله هر یک از اقوال بیان شده است. مؤلف در بیشتر موارد به طور صریح نظر و دلیل خود را بیان نموده و گاهی باره ادله چند قول، و تأیید ادله یک قول دیدگاه خود را اظهار داشته است.

ویژگی خاص این جستار این است، که مؤلف بدون این که متأثر از تعالیم مکتب خاصی باشد، مسائل را بررسی کرده و سعی نموده، در صورت امکان، برای اثبات نظریه صحیح از احادیث رسول گرامی اسلام ﷺ استفاده نماید.